PORTE PAGADO

RENOVIGO

ESPERANTA FAKO DE "R̄ENOBASION"
MEKSIKA REVOLUCIA GAZETO
ELDONATA DE EDITORIAL LUMEN, DE MEJIKO.
LIBERON PER STUDADO KAJ LABORO
ESPERANTO POR INTERPOPOLA KOMUNIKADO
KAJ SKRIBI LA NACIAN LINGVON KIEL ELPAROLATE
R̄ejistrada en el Kor̄eo de Méjiko D. F. komo Artíkulo de 2a. Klase el 2 de Febrero de 1937.

JARO III ★ JESUS AMAYA, DIREKTANTO. ADRESO: ★ AP. 59, MEJIKO, MEKSIKO, MAJO 1937. ★ NO. 6

LA 1AN. MAJO

JEN NIA solena tago! La tutmonda laboristaro vibradas hodiaŭ, agitata per triedra emocio: rememoro, indigno, espero —pasinto, nuno, estonto.

Se ni juĝus de la aktualaj kondiĉoj en la terglobo, la antaŭvidoj estus simple nigraj k oni devus akcepti kapklinite ke malekzistas rimedon por savsanigi la homaron. Feliĉe, la semo kiu naskos la pacardon jam flugas tra la tutan mondon, ĉie trovante amvarman loketon kie ĝi ĝermas, burĝonas, floros k fine fruktodonos—pacon.

Sed ne falsiluziiĝi. La pacardo k ĝiaj sukriĉaj fruktaĵoj malestos tiel longe kiel la nuna sociordo—ekspluatado k subpremado de la homo ĉu perforte aŭ permensoge—, rifuzos forlasi la viktimon k redoni la rabaĵojn. Pro tio, la nepra devo de ĉiu konscia k honesta homo estas strebi per ĉiuj fortoj por la alveno de tiu sopiregata okazaĵo.

La granda renovigo estas komencenda en la individuo mem. Aliformi la eron por sanigi la aron. La "interna ideo" de Dro. Zamenhof celis tion, k ĉiu vera esperantisto ĝin sentas.

Al ni la gravan taskon, per nia lingvo k universaleco, paroli rekte en la proletan koron por ĝin konsciigi k gvidi, tra la pura idealismo malegoista, triumfe al la lastan batalon.

La celo estas nur unu: ni ne plu interbatalu pro malkonsentoj pri metodo k vojoj. La nemorteca animo de ĉiu falinto k suferinto por la libero ordonadas: Laboristoj el la tuta mondo: ¡Unuiĝu, studadu, batalu! ¡Antaŭen, ĉiam antaŭen!

"POPOLA FRONTO", Valencia desegno.

Saludo Proletario

Oslo, Abril 1937.

Al Grupo Esperantista Obrero de Méjiko,

Keridos kamaradas:

De la lejana Noruega, en okasión del 1o. de Mayo, el día internasional de los trabajadores, nosotros, obreros i obreras de la sosiedad esperantista "La Jubentud", os mandamos flameantes saludos.

Akí efektuaremos un desfile komo demostrasión kontra el kapitalismo i el faŝismo.

Falta muho todabía asta kuando estemos libres de la opresión kapitalista. Entre nosotros ai muhos sin trabajo, i la forma demókrata de gobierno es demasiado estreha e impotente.

Pensamos en nuestros kamaradas de España, peleando i sufriendo grandemente; i en los oprimidos en los países de r̄éjimen faŝista.

Kantemos "La Internasional" en pleno sentimiento de solidaridad i kon fuerte propósito de no seder asta ke la biktoria sea nuestra. Konstruyamos el r̄éjimen sosialista.

Frente r̄ojo. Fraternalmente.

Dagmar Wolden (Odinsgt 3lbI, Oslo), Bruyn Pehan, Orvid Kchaas, Kari Synove Echusmann, Reidun Pedersen, Layla Svindahl, M Dybdahl, Solveig Engebretsen, Wilhelm Olsen, Erlig Johansen, Rolf Engebretsen, Harry E Haydahl, M Almquist, Andreo Sorensen, Rolf Olsen, Erik Marcussen, Aksel Magruun.

FALSOS DIOSES KAIDOS

R̃EKONOSKAMOS LA BESTIA UMANA —PARA PODER KOMBATIRLA.

GRABE amenasa para la pas mundial es el fahismo: en berdad, su inaudita intromisión en los asuntos de un pueblo soberano komo el español, proijando la traisión de Franko i kompinhes, á komprobado, kon los asesinatos en masa, el ningún r̃espeto ke el derєho de jentes le merese. Ante estos monstruosos ehos, nos sentimos deskonsertados pensando ke en bano tanto ijo noble del jénero umano á bertido su sangre por la libertad i la justisia. .

A la bista se aya el frakaso de las r̃elijiones para dominar a la fiera ke el ombre yeba dentro; de nada bueno á serbido adularlo kon ke es un dios kaído i ke puede bolber a su jerarkía mediante la orasión i el sakrifisio. Los ehos demuestran ke el sér umano es uno de tantos de la kreasión, kon la diferensia fundamental i bentajosa de ayarse dotado de intelijensia progresiba ke lo kapasita para ebolusionar mientras permanesen estasionarios los ermanos de ayer, kuyas aksiones, instintibas, se enkaminan a la konserbasión de la espesie. Por eso lo ke es perdonable a los animales no lo es al ombre, ya ke éste tiene elementos para jusgar kuándo sus aktos perjudikan al prójimo.

Kien sin prejuisios obserba las manifestasiones de los seres animados, aprende ke el "plan dibino" del Uniberso está basado en el krudelísimo prinsipio de "el peskado grande se kome al hiko", i no le extraña ke grasias a tal plan aya konstante r̃eserba de seres débiles para mantenimiento de los más fuertes i los más audases. Pero r̃ekonoser esta amarga r̃ealidad no es aseptarla i someterse sin kombatir, pues eyo intensifika la konsiensia del deber de luhar insesantemente para transformar el sentimiento egoísta en otro ke dignifike tanto al indibiduo komo al jénero.

Nada de dioses kaídos. A la lus de la siensia es imposible segir sosteniendo mitos ke en bes de ayudar al ombre para su elebasión moral le an impedido desar̃oyar su personalidad síkika i lo mantienen en la kategoría de animal kada bes más ferós, ipókrita i simulador. Somos unos pobres seres abandonados e indefensos.. R̃ekonoser el umilde orijen biolójiko nos dará el balor asta oi ausente para kombatir i domar, dentro i fuéra, la karnisera bestia del egoísmo, el kriminal sentimiento ke en nuestra époka á alkansado su más alta expresión en el fahismo, ke oprime, embilese i asesina pueblos enteros pretendiendo perpetuar los derehos del peskado grande sobre el pekeño, los del lobo sobre el kordero, los del ombre-fiera......

FALSAJ FALINTAJ DIOJ

NI AGNOSKU LA HOMAN BESTON —POR POVI KONTRAŬBATALI ĜIN.

SERIOZA minaco por la tutmonda paco estas la faŝismo: ja vere, ĝia neaŭdita trudmemenmikso en la aferojn de suverena popolo kia la hispana, protektante la perfidon de Franko k fikunligatoj, estas konstatinta, kun la pogranda murdado, la nenian respekton kiun la homaj rajtoj meritas por ĝi. Antaŭ tiuj-ĉi monstraj agoj, ni nin sentas konfuzitaj pensante ke vane tiom da noblaj filoj de la homa gento estas elverŝintaj sian sangon por la libero k la justo.

Ĉe la vido estas la malsukceso de la religioj por dresi la beston kiun la homo portas ene; al nenio bona estas taŭginta flati lin per tiu diro ke li estas falinta dio k ke li povas reveni al la hierarkio pere de preĝado k ofero. La faktoj pruvas ke la homa estaĵo nur estas unu el tiom da ili en la Kreitaĵo, kun la fundamenta k avantaĝa diferenco esti dotita per progresiva inteligenteco kiu ebligas lin por evoluado dum restas senŝanĝaj la hieraŭaj fratoj, kies agoj, instinktaj, sin direktas al la konservado de la speco. Pro tia kaŭzo, kio estas pardonebla al la bestoj ne estas tia al la homo, ĉar tiu-ĉi posedas elementojn por juĝi kiam siaj agoj malutilas al la proksimulo.

Kiu senantaŭjuĝe observadas la elmontrojn de la animitaj estaĵoj, lernos ke la "dia plano" de la Universo baziĝas sur la kruelega principo de "la granda fiŝo manĝas la malgrandan" k ne strangŝajnos al li ke, dank'al tia plano, ekzistas konstanta rezervo da malfortaj estaĵoj por subtenado de la pli fortaj k pli aŭdacaj. Sed agnoski tiun-ĉi amaran realaĵon ne estas akcepti ĝin k submetiĝi senlukte, ĉar tio intensigas la konscion de la devo lukti senĉese por aliformigi la egoisman senton en alian kiu dignigos tiom la individuon kiom la genron.

Neniaj falintaj dioj. Je la lumo de la scienco estas neeble daŭrigi asertante mitojn kiuj, anstataŭ helpi la homon por lia morala supreniĝo estas barintaj lin elvolvi lian psikan personecon k konservas lin en la kategorio de besto ĉiam pli kruelega, hipokrito k ŝajnigema. Ni estas malfeliĉaj estaĵoj forlasitaj k sendefendaj. Agnoski la humilan biologian devenon donos al ni la kuraĝon, ĝis nun malestanta, por kontraŭbatali k dresi, ene k malene, la buĉeman beston de egoismo, la kriman senton kiu en nia epoko estas atinginta ĝian plej altan esprimon en la faŝismon, kiu subpremas, maldignigas k murdadas tutajn popolojn pretendante eternigi la rajtojn de la granda fiŝo sur la malgrandan, tiujn de la lupo sur la ŝafon, tiujn de la homo-besto....

Kolumna de la = Kolono por la
CENTRA MEKSIKA ESPERANTISTA SOCIETO

Dirijida por el = Sub la gvido de
Presidente = Prezidanto
DR. AMBROSIO BARGAS BALENSIA
(Delegito de IEL)
7a. Brabo 95, Méjiko, Meksiko.

★

FOKLOR i ESPERANTO

El Parlamento sueko aprobó finansiar la publikasión de las fábulas populares suekas, kuyo trabajo se kalkula tardará dies años, yenará 12 bolúmenes, i kostará alřededor de 80,000 koronas.

Sería deseable ke Méjiko isiera lo mismo, ya ke tenemos tantas kosas laudables, komo: La frase de Kuautémok "¿akaso estoi en un leho de flores?" kuando los konkistadores le kemaban los pies; las aksiones kariñosas a los indios por frai Bartolomé de las Kasas, Basko de Kiroga i otros; i en la geřa de Independensia, el admirable jesto de Morelos al kontestar: "otorgo igual grasia a Kayeja"; i también la no bastante alabada aksión del jeneral Nikolás Brabo perdonando a 300 españoles la bida no obstante ke la řeklamaban los insurjentes komo benganza por el asesinato de su propio padre. ¿Ké instruksiones más beyas para el pueblo? I si son tradusidas al Esperanto i publikadas en gasetas, ¡kuánto onor para nuestra patria, ke los ehos mejikanos yenos de balor, enerjía i bondad, sean konosidos de todo el mundo!

FOKLORO k ESPERANTO

La sveda parlamento ĵus aprobis financi la publikigon de svedaj popolfabeloj, kies ellaboro, oni kalkulas, daŭros dum dek jaroj, plenigos 12 volumojn, k kostos proksimume 80,000 kronojn.

Estus dezirinde ke Meksiko farus same, ĉar ni havas tiom da laŭdindaĵoj, kiel: La frazon de Kŭaŭhtemok "¿Ĉu mi estas en flora lito?" kiam la almilitantoj bruligis liajn piedojn; la amemajn agojn al la indiĝenoj, de frato Bartolomé de las Kasas, Basko de Kiroga k aliaj; k dum la Sendependeca milito, la mirindan geston de Morelos respondante: "mi donacas similan favoron al Kayeña"; k ankaŭ la nesufiĉe laŭditan agon de generalo Nikolao Brabo pardonante al 300 hispanaoj la vivon, malgraŭ ke ilian morton petis sia soldataro pro la mortigo de sia propra patro. ¿Kiaj instruoj pli belaj por la popolo? K, se ili estos tradukataj al esperanton k publikigataj en gazetoj, ¡kia honoro por nia patrujo, ke la meksikaj agoj plenaj je kuraĝo, energio k boneco, estu konataj de la tuta mondo!

★

SCIENCA GAZETO
Bimestral. Suskripsión Un Dólar
(Para Méjiko $2.00)
Amerika Esperanto Instituto
1111 Brooke Road, Rockford, Ills.

RENOVIGO EN MADRID

Ya abíamos leído en 'Ortográfiko' aserka del gran interés kon ke en la Emeroteka Munisipal de Madrid se řesiben las publikasiones neográfikas. Aora lo konfirmamos kon la lisonjera karta ke el señor Iglesias, enkargado de la Seksión Extranjera, dirije a RENOVIGO. Es admirable ke los madrileños, sujetos desde ase meses al asesino bombardeo de bándalos i traidores, konserben sentros de kultura komo la Emeroteka, la kuál "numerosos lektores onřan a diario kon su presensia". Kuidaremos de ke nuestra modesta ojita de la esperansa no falte en la siudad eroika i mártir.

PREZENTANTE ARTISTON

Rilate la klarigo en antaŭpasinta eldono de RENOVIGO pri nia simbola bildo, ni volas nun prezenti al kdo. A. Langeberg (Reijst 106 b. Roterdamo (Zuid) li desegnis la belajn glumarkojn de la Nederlanda Laborista Federacio, ankaŭ la SATajn, k desegnadas la ilustritaĵojn de holanda porinfana gazeto. Ni gratulu la artistan kamaradon pro la trafo en siaj kreaĵoj.

EDITORIAL LUMEN

Kasa mejikana. (N. K R. 8504).

"ELMS"
SERBISIO PERIODISTIKO INTERNASIONAL.

IMPRESION DE LIBROS. TRADUKSIONES.

SUSKRIPSIONES A PRENSA ESPERANTISTA.

LIBROS DE BRAMBILA, EN ESPERANTO, I NUESTRAS EDISIONES:

De Jesús Amaya

El Fuereño .... $ 1.55
La Silabización Inglesa .... " 1.55
La Madre de Dios .... " 1.80
Goethe (*ortografía řasional*) .... " 0.75
Los Prekursores de Shakespeare (*ortografía řasional*) .... " 1.00
Los Precursores de Shakespeare (*2a. edición, en ortografía española*) .... " 1.25
Bokabulario Esperanto-Ispanoamerikano .... " 0.75

De Antonio Garsa Ruis

"El Motor de Explosión al Alcance de Todos" .... " 2.30

Del Dr. E. Brondo Whitt

"Nuevo León", amenísima nobela de kostumbres, 400 pájs., 115 grabados, ,, 2.55

(Todos estos presios inkluyen sertifikasión)

Timbres propaganda OFRI-Esperanto, 2 tintas, engomados, 100........ $ 0.55

Kambio: 1 dólar, $ 3.57. Aseptamos timbres de E. U.

Kořespondensia i jiros, a

EDITORIAL LUMEN
A P. 59 MEJIKO, D. F.

RENOVIGO

Direktor: JESUS AMAYA
Publikasión de EDITORIAL LUMEN
Koȓeo (Post): Ap. 59,
MEJIKO, D. F.
Ofisina i tayer: Biyanueba 68.

Seksión Esperantista de "Ȓenobasión", miembro del "Grupo Sentral de Ortógrafos Ȓebolusionarios", de Guadalajára, Jal.

Suskripsión $1.00.
Extranjero D0.50.

Anunsios: 10 sents. línea.

No solisitamos kolaborasión sino kooperasión.

No debolbemos orijinales.
Kanjeamos. Ni interŝanĝas.

SIN ATADURAS. — Kontra lo ke los malintensionados pretenden kreer, deklaramos enfátikamente ke la EDITORIAL LUMEN es una institusión independiente; i ke el serbisio periodístiko ELMS proporsionado a sentenares de periódikos no ȓesibe subensiones.

ESPERANTISTA INTERŜANĜO

Alemania 13, Arbeider Esperantisten 3, Arbetar Esperantisten 3, Argentina Esperantisto 130-31, Austria Esperantisto 3, Boletín de Información 35, British Esperantisto 384, Bulgara Esperantisto 3-4, Dansk Esperanto Blad 3, Di i Regno 3, Esperanto Lernanto 11, Esperanto Nippon 362, Esperanto 439, Fluganta Skribilo 95, Franca Esperantisto 34, Gazeto de Ameriko 3, Informoj 3, Kristana Gazeto 39, Laboristo 3, Laboristo Esperantisto 3, Nordfranca Esperantisto 5, Plus Loin 143, PEK Britia 9, Pensamento 84, Popola Fronto 11, Progreso 2, Revuo Orienta 4, Scienca Gazeto 29, Sennacieca Revuo 1, Suda Stelo 2, Nederlanda Esperantisto 7, Tiempos Nuevos 3.

★

ESPERANTAJ PINGLOJ KTP.

Bruno Gahser

TALSTRASSE 3/III

GABLONZ A. N., BOHEMIO,
(ĈEKOSLOVAKIO).

POR LA P. F. E.

Jam ĉe presilo, ni ricevas non. 11 de la kara hispana kolego "Popola Fronto", kie ni legas: "Devizo jam aktuala: floru tutmonde la Popola Fronto Esperantista". Nia unua paĝo, per represo de koncerna valencia desegno, sufiĉe montras nian fruan akcepton de tia devizo. Post la murdado faŝista de esperantistoj en Kordobo, neniu "samideano" povas resti neŭtralulo. Ni ne atendis tiom: jam en la julia folio de RENOVIGO ni enmetis hispanameriklingvan noteton kondamnante la kriman agon de la senhontaj perfiduloj.

Ja jes, ¡floru tutmonde la Popola Fronto Esperantista! ¡For la neŭtralismon!

EN KATALUÑA I LEBANTE

Kon plenos poderes ȓepresenta a la EDITORIAL LUMEN el ilustre pensador i neógrafo aktibo don Karlos Kostas Albares, kuya direksión es así: Pablo Iglesias 45, Barselona. Agradeseremos a nuestros kolegas i amigos de España, las meresidas atensiones ke tengan para kon este biejo defensor de la libertad.

Nota.—A su kuidado puede eskribirse al kamarada Enȓike Lumen, nuestro ȓepresentante en Madrid (Abaskal 6), ke aora se aya en kampaña.

LA UNUAJ ABONANTOJ

Konrad Fiŝer, Meadville, Pa., Usono, 25 cendoj usonaj; Fred. L. Wharff, 1 dolaro; Johano Rodeiro, Kordoba, Argentino, 1 peso arg. ($1.10 meks); Prof. Aniseto Kasteyanos, Kolima, Kol., Mej., $2.00. Al ĉiuj, koran dankon.

★

INSIGNIAS

Embiándosenos $0.30 mej. despaharemos a buelta de koȓeo una miniatura esmaltada de la simbólika estreya berde, montada en alfiler para la solapa.

ESPERANTO POR ȒADIO

Los lunes, de las 14 a las 15 oras, klase de estudio. por la estasión XEWI de onda korta, 25 mts. frekuensia 11,900 ks. (12 megasiklos).

Proletan Saluton

La laborista grupo "La Junularo", el Oslo, sendis nin, esperantlingve, por la meksikaj lab-esperantistoj, proletan saluton por la Maja Tago. Ni tradukis k aperigas ĝin ĉe nia unua paĝo, k je la nomo de la Grupo "RENOVIGO", reciprokas la afablan saluton de la norvegia kamaradaro, ampleksigante ĝin fratece, por la tutmonda proletaro.

KORESPONDUNTOJ
(Kosto: 1 resp-kup.)

F Dessertenne, 10, rue de Bitche, STRASSBOURG, (Bas-Rhin), Francio.

A Manhejm, Ekaterininskaja n 72, ROSTOV, Don, USSR.

U Zijlska, Bilderdijkst. 68a, ROTERDAMO W, Holando.

L v d Berg, Delist. 22, WORMERVEER, Holando f, kĝ (pri kutimoj k moroj).

JUS RICEVITA.—Konstitucio de la USSR, traduko de P Gavrilov, eldono de Centra Komitato de Sovetia Esperantista Unio, Moskvo 1937; sendo de kdo. J Kespert, 40 Kolomenskaja 25, kv 5 Leningrado. Dankon.

ESPERANTO I NEOGRAFIA

El kda. Jan Limper, de Amsterdam, nos eskribe ke en Olanda se libra aktualmente una bataya entre neógrafos i kakógrafos, agregando aber periódikos ke usan ortografía ȓasional. También abla de los sufijos -UNT i -UT ke en el "Vortareto Esperanto-Hispanamerika" propusimos al mundo esperantista para usar en la forma kondisional de los berbos, i opina ke no sólo son de aseptar sino ke estaban asiendo falta.

Kartas komo la ke extraktamos son siempre biembenidas, pues nos prueban ke no estamos solos en la dura pelea.

★

"EL ESPECTADOR HABANERO"
MENSUAL
"EL MAGASEN de las AMERIKAS"
J. E. RUNKEN, Direktor.
OBISPO 69. ABANA, KUBA.